

Na pečini.

Pisatelj K. piše: Ko sem se 1850. leta vozil na morji od Sadunskega v Bufalo, seznanil sem se z nečim starčkom na barki, ki je na ime Varen slišal ter je užé v zgodnej mladosti hodil v jutrove kraje po različne novosti. Viděč, da so mi take stvari ali novosti všeč, pokaže mi vsako vasičo in vsak kraj, kder se je kaj znamenitega zgodilo ter mi tudi žalostne in grozovite dogodke pripoveduje. Malo ne od vsake pečine, ki sem jo ugledal iz barke, znal mi je kaj grozovitega povedati. Najznamenitejšo prigodbo, piše K., ki jo je Varen sam doživel, hočem popisati.

„Ali vidite óno črno skalovje?“ vpraša me Varen, ter mi s prstom na bližnjo pečino kaže. — „Nekaj vidim,“ odgovorim mu jaz, „zdi se mi kakor kaka črna megla na obzórji.“

„Tam je ona pečina, na katerej sem preživel najbridkejše ure svojega življenja.“ Ko mi s tresočim glasom pripoveduje žalostne dogodke, vderó se mu debele solzé iz očí. „O dragi prijatelj,“ nadaljuje s sivo glavo stresajoč in si solzé brisajoč, „užé samo pogled na óno sivo pečino vzbuja v meni strašne občutke in vselej se mi solzé vderó kakor otroku, kadar jo ugledam. Užé mnogo let je preteklo, marsikako nesrečo sem užé od óne dóbe na morji doživel, izgubil sem marsikaterega prijatelja — ali spomin na óni grozopolni dan še dandanes v mojih prsih tako močno živi, kakor bi se bilo vse to, kar mi je tako živo pred očmi, še le včeraj prigodilo. Le malo potrpite, povedati vam hočem prigodbo.“ — Pri teh besedah se obrne od pečine, zakrije si lice z rokama ter se niti ne gane, predno mu ni bila pečina užé daleč za hrbtom. Potlej mi še le, kakor iz hudih sanj prebujen, začne pripovedovati tako-le:

„Ta črno-siva pečina, Bogn hvala, da mi je izpred očí, zeló je strma in osemdeset metrov visoka; grozovito se bijó ob njo od viharja tepeni valovi, bele pene v zrak metajóč in človeška ušesa z grózo napolnujóč. Samo jedenkrat sem slišal ondu zvestim prijateljem strašne rekvije doneti in Bog me varuj, da bi jih še kedaj slišal.“ Pri teh besedah si zopet obriše solzé iz velicih očes ter pravi: „užé je preteklo nekaj let — koliko, tega mi ni treba, da bi povedal, kajti čas takšnih prigodkov, ki se ne dáde popisati, ranijo srce z nova — ko sem se z vso svojo družino: materjo, bratom, sestro in s svojo mlado, prijazno suprugo podal na neko kanadsko barko, da bi prišel zopet jedenkrat iz tujih dežel ter bi se snidili s prijatelji, ki so bili užé davno poprej v Maume odpotovali.“

Užé precej nekaj časa smo se peljali po morji, in tudi veter ni bil barki neugoden ter smo se užé mislili na kraji naše vožnje. Ali kdo je, ki bi znal, kako se izide prihodnji trenotek na morji? Kdo je, da lahko reče, da mu nista veselje in nesreča brata? V vsacem trenutku so lahko najlepše človeške nade pokopane v globočini morja in grenka žalost uniči človeku sladko veselje za dlje časa nego li bi si človek kdaj mislil.

Necega dné, bilo je zjutraj, čutil sem užé in tudi znal po morji, da bode nevihta nastala. Trajalo ni dolgo, in temne megle so se jele združevati v sivočrne oblake, ki nam so pretile hudo nesrečo. Prej nego li si je kdo mislil, bila je nevihta užé tukaj. Kolikor mogoče, gledal sem na barko, ali

užé prvi napad silovitih valov jo je malo ne prevrgel. Razburjeni valovi se morske pene preko nas metali in barko proti omenjenej pečini podili. Strašna zmešnjava je nastala na barki; vsi, kar nas je bilo, molili smo s povzdignenimi rokami ter prosili pomoči od dobrega nebeškega očeta. Sladko smijoč se, skušal sem strah in obup odpoditi, da-si se sem tresel po vsem životu kakor ob vetru jutranja rôsa na veji. Silna burja je raztrgala jadra, zastonj je bilo veslanje, barka se je bližala bolj in bolj pečini. „Čutil sem zdaj, da ni nobene pomoči, in ako se nas ljubi Bog ne usmili, moramo vsi v globočini morja žalostno poginiti. Delal sem si pogum ter nisem obupal, dokler niso one črne pečine stale pred ladijo. Strašno so se valovi zaletávali ob sivo skalovje. Zdaj sem še le zaklical: „čas je, da svoje duše izročimo vse-mogočnemu Bogu v roke, kajti vrata v večnost so nam odprta.“ Ljudjé na barki so malo ne zdivjali; tak krik in vpitje je nastalo, da ni bilo slišati drugzega nego jok in stok nesrečnega ljudstva. Sosed zgrabi soseda ter vpije in pravi: „O oče nebeški, pomôzi nam, usmili se nas ubozih sirot!“ Ta grozovit trenotek ni dolgo trajal, ker ni bilo treba dolgo smrti pričakovati. Kakor pena na razgrajajočih valovih, ki nas so z nepopisljivo urnostjo v pogubo drvili, bila je barka užé na skalovji.

Strašen pad, hrup in lom, srcá v obupnosti, mrtvaško stokanje in — valovi so se razgrnili čez nas. V morji smo ležali in šumeči valovi so nas podili sem ter tjà, dokler nas ni véliki val vrgel na suho, tjà na óno sivo pečino. Še dandanes se čudim, da nisem prišel ob um; da-si prestrašen in poln krvavečih ran, znal sem vendar vse, kar se je z menoj in okolo mene godilo. Továriše, ki so se me držali, potegnili sem malo više in postavil sem se silovitim valovom nasproti; ali komaj so jeli továriši vstajati, užé zopet jih gromeči val položil na trdo skalo in jih pokrije z vodo.

Ko voda nekoliko odstopi, pogledam okolo sebe, je li bi ne bilo mogoče valovom se odtegniti, ali o grôza! nikjer ni bilo nobenega pota iz te grozovite pečine, po katerem bi se mogli rešiti pogube. Skala, na katero so nas valovi zagnali, bila je komaj 15 metrov dolga in 5 metrov široka nad strahovitim morjem. Od zgoraj nam pa je óna črno-siva pečina izhod zakrivala. Na suhem ni bilo rešitve, zatoorej smo morali svojo osodo na morji pričakovati. Razbita barka se je v stotero koscih zibala po srditem morji, nevihta je zmirom hujše divjala, bučeči vetrovi, šumeči valovi, jok in vpitje nesrečnih ljudi, to vse je strašno donelo na moji ušesi.

„Moj sin!“ vpili so mati z otožnim glasom, „nobenega upanja ni več za nas. Bolje bi bilo, ako bi užé počivali v morskej globočini.“ — „Ha, dokler živimo, upanja ne smemo zgubiti,“ odgovorim jaz. — Pa, predragi moj gospod, odpustite, da nekoliko preneham, ni mi mogoče nadaljevati, ker spomin na prežalostni dogodek trga mi še zdaj dušo in srcé.“

Po kratkem prestanku začel je dalje pripovedovati; „Užé precej nekaj ur smo mírno ležali na strmej pečini, potem pa smo z nepopisljivim strašom videli, da se noč. Noč nam je sicer prikrila strašen pogled na viharo morje, ali tolažbe ni bilo nikjer in pomoči od nikoder. Jedina tolažba nam je bila samo to, da smo bili združeni. Dolga, dolga, skoraj večnosti podobna je bila ta grozovita noč. Vihar ni niti za trenotek prenehal razsajati in divji vetrovi so vršeli po našem mokrem oblačilu, a val za valom nam je vso noč

prinašal nove mokrote. Kadar koli se je solzno oko obrnilo na razburjeno široko morje, videli nismo družega, nego blede fosforično luč šumečih valov, ki je v naših občutkih bila podoba mrtvaške luči, ki nam sveti v grob neizmerne morske globočine.

Bilo je nekako o pólunoči, da svoje preljube malo iz rok izpustim, da bi si otrple ude malo okrépil. Ali komaj to storim, užé me prešine grozoviti klic po mozgu in kostéh. Mater in brata mi je siloviti val potegnil s seboj v globočino morja. Ostali ste mi še ljuba sestra in predraga supruga na pečini. Kar sem to noč občutil tega ni možno popisati nobeno človeško peró. Dolga, dolga je bila noč, a vendar se je naposled jelo daniti po tej dolgej, strahovitej noči. Burja še ni prestala in valovi se še niso poplegli. Samo trije smo še bili pri življenji in žalost se je iz neva začela.

Ko je jutranja danica skozi oblake prodrla, začel sem po vsem telesu tresoč se gledati okolo sebe, bi li ne ugledal kje materinega in bratovega trupla. In res ju ugledam spodaj na pečini, ki sta se mrtva objemajoč še skupaj držala. Valovi so se le toliko še ž njima igrali, da je bilo videti, kakor bi jima hoteli znamenje življenja podeliti, ali — mrtva sta bila obá! Sestra, ugledavši mrtvi trupli, ustrašila se je takó, da je v tem hipu, grozno zavpivši, bo-di si da sama rada ali pa iz obupa, planila v šumeče morje.

Ves izvan sebe zgrabil sem jedino še poleg sebe živoče bitje, svojo preljubo suprugo, ter jo sem čvrsto držal z rokama gledajoč s solznimi očmi po zlóbnem morji. Moja mlada supruga mi je ležala v rokah v popolnej nezavednosti; mislil sem užé, da je tudi ona mrtva. Iz vsega grla sem jo začel klicati in s slabim vzdihljajem je odprla svoje lepe modre oči, kakor bi me hotela še jedenkrat ž njimi pogledati, predno jih za vselej zaprè.

„O preljuba moja Marí!“ zavpil sem na ves glas, „vsi so užé mrtvi in nikoli se več ne povrnejo k nama. Ti si jedino bitje, ki mi je še ostalo v tej samoti sredi penečega se morja. O da bi mi preljubi Bog samo tebe še ohranil pri življenji ali pa naj obá skupaj vzame k sebi tja gori nad blesteče se zvezde!“ — „Dà, dà,“ vzdihnili je z omolklim glasom, „tudi nama je umreti... a umreti hočeva skupaj... saj morava umreti... tukaj ni nobene človeške pomoči za naju... smrti ne otideva... zatorej pusti naju hitro umreti ter iti za ónimi, ki so šli pred nama tja v večnost.“

„Dà, umreti morava, ako je to volja božja, ali védi, da življenja si jemati nimava pravice. Bog je nama življenje dal, on ima pravico nama življenje vzeti. Najina dolžnost je, da se izročiva v njegovo sveto voljo. Zatorej umiri se, preljuba moja Marí, in mirno pričakuj, kako nama Bog odsódi.“ Takó sem tolažil svojo mlado ženó, ki je užé hotela v obupu v morje skočiti. S tihim glasom mi odgovori, da hoče tudi ona mirno smrti pričakovati.

Pa čímu bi v svojem srečnem strašnem misel ponavljal? Nè! hočem vam še konec te prežalostne dogodbe povedati, dogodbe, ki mi je še mladeniču črne lasé pobelila.

Moja zvesta in ljubeznjiva supruga jela je bolehati in slabeti. Glad, v takej priložnosti najboljši prijatelj človeku, se tudi pridruži. Mrzla voda, ki je neprenehoma primakala, mojo suprugo takó oslabi, da je bila bolj mrliču nego li živemu človeku podobna. In, o gróza in strah! velikanski val se pridrvi na pečino, zgrabi mi suprugo ter jo odnese v globočino morja. — —

Užé se je bližala druga noč, — poslednje živo bitje mi je bilo vzeto. Sam, prav sam na pečini sredi morja, čudno da tudi mene niso valovi požrli.

Vzbudil sem se in iskal sem svoje tovarišice; ali zamán! Bila je užé v nebesih. Obupnost se me je polastila, nič več nisem mislil na rešitev svojega življenja, temveč pripravljaj sem se na smrt. Ali usmiljeni Bog v svojej neizmernej previdnosti sklenil je drugače. Vihar je nehal in morje je bilo mirno. Jutranja zária me je našla živega in osamelega. Razburjeni valovi so se umirili, vzemši mi vse, kar mi je bilo najdražega na tem svetu.

Bolj mrtev nego li živ ležal sem družega dné na pečini. Kanadski ribiči so me zaslédili, vzeli so me s seboj in mi k zdravju pripomogli, a trupla mojih preljubih so pokopali v amerikanskej zemlji. Večkrat sem užé obiskal grobe svojih predrazih in vselej žaloval, da mi ni bilo dano počivati pri njih.

Na gomili svoje plemenite sopruge obljubil sem jej zvestobo, in takó sem še zdaj sam. Jдини up me tolaži, da se vidimo zopet v boljšej deželi, kjer ni nobene ločitve, nobenih bridkosti.“

J. Žmavc.

—x—

Mlada prijateljca.

(Slika iz domačega življenja.)

à, res sta imela srečno življenje Pavlek in Ivanek. Izpolnila sta jedva osmo leto — najlepši čas deške dôbe. Bila sta obá živa dečka, ki sta morala biti pri vsakej stvari, koder ju je in koder ju ní trebalo, takó da so nekateri trdili, da ní porédnejših dečkov v vsej vási, nego li sta učiteljev Ivanek in „Piričev“ Pavlek. To je, da nista pustila nobene mačke pri miru, nego vsako sta zaznamovala s kacim polenom ali kámenom, tudi to je, da sta iz „Peterčevega“ plóta trgala déščice za hišice in druge svoje zidarije, res je tudi, da sta se po leti v pšenici in v rézi skrivala ter mnogo žita pohodila, ali — mladost je noróst! To so bile le slabe njune lastnosti, a dobrih jima tudi ní manjkalo. Bila sta odkritosrčna, resnicoljubna dečka, in nikdar nista tajila svojih pregreškov. Ravno zaradi tega so ju gospod župnik najrajše imeli in večkrat sta jim morala o lepih poletnih večerih pred župnijo pripovedovati, kaj sta čez dan delala ali brala. Ker so gosp. učitelj Ivanku mnogokrat lepih bukvic podarili, ali mu je pa le v branje posodili, imela sta mnogo pripovedovati. O „Petru Klepcu“ in o „Brdavsu“ sta najrajše pripovedovala, ker ti dve povesti sti se jima najbolj prikupili.

Tedaj vidimo, da nista bila tako slabega srcá in ljudjé so morda le zato malo preveč povedali, ker so jima bili nevošljivi, da sta bila Pavlek in Ivanek najboljša učenca Koménske šole. Brala in računila sta tako izurjeno, da se jima je moral vsak čuditi, in tudi na vsako vprašanje iz zgodovine in zemljepisja sta znala primerno odgovoriti. Zato sta tudi konec leta bila obdarovana z najlepšimi knjižicami in sta bila prva vpisana v „zlato knjigo.“ —

A naj bode temu kakor mu drago, to je bilo res, da sta si bila Ivanek in Pavlek največja prijatelja. In kako li ne bi? Njuni stariši so si bili v botrinji in Piričeva hiša je bila soseda učilnici. Mlada dečka sta skupaj